

U slučaju da su ulične i kavanske priče istinite za veterinarsku djelatnost mogli bismo reći: „Pokoј vječni, daruj joj Gospodine!“

Petar Džaja*

Uvod

Sve se češće među veterinarima na ulicama i u kavanama u Hrvatskoj govori da iz Uprave za veterinarstvo odlaze veterinarska inspekcija (u Državni inspektorat) i nadzor nad sigurnošću hrane te da se gasi Uprava za veterinarstvo koja će postati jedan sektor Uprave za stočarstvo. Prije bilo kakvog razmatranja moram reći da kada bi to bilo istinito, a mislim da je nemoguće, to bi za veterinarsku djelatnost značilo smrt čiji sprovod ne bi vodili dušobrižnici, a ni veterinari, već, nažalost, oni koji to nisu, ne razmišljajući kako će teško biti bez Uprave, već koga postaviti umjesto nje. To nije uvijek lako, jer neki misle da posao Uprave za veterinarstvo može raditi svatko. Iz navedenoga nekolicina će biti ožalošćena, drugi ne žele za to ni znati, a treći, koji će se svojim pametnim potezima veseliti, neće biti ožalošćeni već sretni što su svoju moć promjena ovjekovječili, jednu djelatnost ugasili i tako ušli u povijest poput svih negativaca koji se češće spominju od kreativaca i stvaralaca.

Kada bi ove informacije bile točne (a nemoguće je da jesu!) mogli bismo zaključiti da je nestala jedna od starijih ljudskih djelatnosti u RH- veterinarska djelatnost, pridružio bih se davanju sućuti svim subjektima proizvodnje, vlasnicima i korisnicima životinja, doktorima veterinarske medicine te svima koji vole životinje i žele im dobrobit, u svakom pogledu. Nastala je od kada su životinje pripitomljene, rasla u različitim vremenskim epohama od starog, srednjeg, novog vijeka sve do današnjih dana od kada, u dugogodišnjoj agoniji, gubi svoju zadaću koju je nekada imala, a s kojom su se različiti društveno politički sistemi dičili, bolesti pobjeđivale i stoku i stanovništvo štitali. Značilo bi to da je umrla mirno i postupno, nakon isključenja aparature bez pompe i tuge, osim pojedinaca koji su je neizmerno voljeli, dobro poznavali i od nje pristojno živjeli, kao i mnogi korisnici njenih usluga.

Dr. sc. Petar DŽAJA*, dr. med. vet., redoviti profesor, (dopisni autor, e-mail: dzaja@vef.hr), Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

I sada kao i na svakom oproštaju prisjećajući se njena zakonodavnog razvoja na ovim prostorima kako od austrougarskih dana, Države SHS, Kraljevine Jugoslavije, NDH, FNRJ, SFRJ i RH, čovjek se ne može oteti dojmu i ne reći da je ta djelatnost u nekim segmentima od posebnog društvenog značenja koja štiteći zdravlje životinja i životinjske proizvode, štiti zdravlje ljudi, djelatnost koja svakom korisniku treba biti na raspolaganju 24 sata tijekom dana. Po ovim neproverenim izmjenama to više ne bi bilo tako, posebno u malim mjestima koja vjerojatno uopće ne bi imala veterinare (kontrolna tijela) zbog čega bi se vratili u početke 19. stoljeća.

U konkretnom slučaju što bi bio uzrok nestanka? Nepoznavanje veterinarstva i njegova značenja za društvo te jal i zavist mnogobrojnih neznalica koji misle da nešto znaju, ali samo misle, te da je „njihovo kraljevstvo nebesko.“ Ne treba se bojati onoga koji znana čovjeka, treba se bojati onoga koji misli da zna, a ne zna, a još k tome dobije i moć. Krali su je i potkradali, a ja kao običan čovjek nastojao sam upozoriti na to kamo to vodi bojeći se da bi se mogle dogoditi upravo ove pretpostavke, sumnje, znajući da sve ima svoj kraj. Vječno su joj nešto oduzimali (veterinar je mogao biti stočarski inspektor, sanitarni inspektor je mogao biti svatko osim veterinara, transport, d.d.d. i sl.), a struka je stidljivo govorila da se ne slaže, da to nije pametno i na tome je sve ostalo. Nikada nisam zamijetio neko rigoroznije upozorenje pa čak i obustavu pregleda u klaonicama, na granici i slično. Nisam doživio da je preko javnih medija dano upozorenje građanima da od toga dana neće biti pojedinih pregleda. Što se god radilo, koliko su je god krali i omalovažavali njeni predstavnici kao pripadnici stoičke filozofije zaista su bili dosljedni i sve su, na divljenje, stoički podnijeli. Zašto se nije išlo drugačijim putem ne znam, ali znam da su naši predstavnici pisali

mnoge demantije, pisma nezadovoljstva i sl. odgovornim ljudima koji „vode“ ovu državu. Hoće li to biti dovoljno da zaštitimo svoju djelatnost, ostaje na nama da se u to uvjerimo.

Pri tom se zaboravilo da su zbog struke, odnosno istine, pojedinci gubili živote, da se vodila velika „borba“ za osnutak Veterinarskog fakulteta, kasnije njegova opstanka u Zagrebu i sl., nastojanja prof. dr. sc. Bosnića za vraćanjem zaklade iz Beograda u Zagreb, teškog stanja Fakulteta u svojim začetcima u svakom pogledu, štrajkova studenata sve s ciljem poboljšanja stanja i kvalitete naše struke. Sjetimo se Fakulteta u Savskoj cesti i njegova preseljenja u Heinzelovu ulicu, kao i veterinarskih poslova koji su se u početku odnosili, manje-više, na provođenje upravnih mjera, a kasnije su se obavljali privatno na poziv vlasnika, da bi se usluge pružale iz različitih oblika veterinarske djelatnosti kada je u svim zakonskim aktima pisalo da doktor veterinarske medicine mora biti na raspolaganju 24 sata tijekom dana. U zadnje vrijeme bili smo u sastavu Ministarstva poljoprivrede gdje smo kao manjina vječiti gubitnici. Dovoljno je ovdje navesti da od oko 230 uposlenih u Savjetodavnoj službi samo su dva veterinara u 2 županije. Takav odnos je bio i kod dodjele VIP projekata i da ne navodim još puno sličnih primjera. Tko savjetuje stočare u smislu zdravlja životinja, njihove dobrobiti i zaštite ne znam, ali znam da nije profesionalac. Bili smo poštene igrači kao djelatnost te smo sebe vidjeli u ovom Ministarstvu, jer smo vezani za stočarstvo vjerujući da se profesionalnost određuje na osnovu naobrazbe, a ne poznanstva ili neke druge veze te nismo očekivali svakodnevna preglasavanja i gubljenje poslova zato što smo manjina. Ovdje je jedina istina da za jedne i druge (veterinare i agronome) ima mjesta pod ovim suncem, ali pod uvjetom da svatko radi svoj posao, odnosno onaj posao koji zna profesionalno obavljati.

Nije dovoljno zamisliti da se nešto zna, a da se nikada za vrijeme studija nije učilo i radilo. Pristalica sam da agronomu nije mjesto kod postavljanja dijagnoze životinji bilo utvrđivanja zdravstvene ispravnosti životinjskog proizvoda, nije mjesto kod obavljanja razudbe, provođenja terapije na životinja i sl., ali isto tako ima mjesta gdje agronom treba biti ispred veterinara, odnosno gdje veterinar nema što tražiti. U spomenutom Ministarstvu veterinari su manjina kojoj se od davnina nastojalo oduzeti, odnosno ignorirati veterinarstvo, a zaboravljaju da samo zdrava životinja može dati korist čovjeku, a o zdravlju životinja brigu „vode“ (i zakonski) samo veterinari. Prisjetimo se zaraznih bolesti domaćih životinja iz 18. i 19. stoljeća te uloge medicinara, a kasnije veterinara u njihovu suzbijanju, odnosno zaštite stočnog fonda i zaštite pučanstva. I danas je tako pa stoga postavljam pitanje zašto nema plana i programa u slučaju pojave afričke svinjske kuge, i drugih programa bitnih za naše stočarstvo i što će se dogoditi ako takve bolesti izbiju? Tko će time rukovoditi- upravljati? Dok nismo imali veterinare to su radili medicinari (liječnici), a tko će to voditi u slučaju istinitosti ovih priča teško je reći uz veliku vjerojatnost da neće biti veterinari. Pisao sam još 2015. g. u istom časopisu članak pod nazivom „Znanje ili imenovanje? Što je vrijednije?“ upozoravajući na tešku situaciju u struci.

Kao u svakoj struci tako i u veterinarskoj ima kolega koji površno i protuzakonito, iako vrlo rijetko, obavljaju veterinarsku djelatnost. Mi veterinari smo unatoč stručnosti ljudi koji u nekim slučajevima obavljanja posla možemo i pogriješiti. No, kada su u pitanju naređene mjere nikome ne bi trebalo biti u interesu da se one ne provode kako treba, a njihovo provođenje je od interesa za državu. Ima li onih koji takve podržavaju i zašto se takve radnje, ako postoje, nastoje zataškati ostaje tajna za koju nisam siguran hoće li se ikada

otkriti. Uzimati od države unaprijed određen novac, a ne napraviti zadano u najmanju je ruku krađa, veleizdaja veterinarske djelatnosti i zakletve koja je dana prilikom preuzimanja diplome. No, ovi o kojima govorim su rijetki. Ipak i takve rijetke treba najoštrije sankcionirati i stalno ili privremeno udaljiti iz veterinarske djelatnosti u smislu onemogućavanja provođenja naređenih mjera, jer ove rijetkosti ostavljaju lošu opću sliku zbog čega se stvara lažna slika da je veterinarska djelatnost kriminalna djelatnost. Gospodo, veterinarska djelatnost nije kriminalna djelatnost, u njoj rade časni i pošteni ljudi, nastojeći medicinski pomoći životinjama u svim situacijama kako bi njihovi vlasnici od njih imali stvarnu korist. Ne treba zaboraviti da je veterinarski posao uz umni nekada izrazito fizički, zbog čega su mnoge kolege u njegovu obavljanju izgubili zdravlje i prerano odlazili u mirovine.

Kada bi se ove priče obistinile potvrda bi bila davno rečenoga da je politika mogućnost nemogućeg, jer dovoljno je da ste na čelu nečega, a to što ili ni malo ne znaš o nekom resoru ne umanjuje slobodu donošenja odluka koje nekada nemaju opravdanja. Zašto ja mislim da su priče neistinite i da će naša djelatnost ostati živa i dalje raditi poslove koje je radila? Jer sam uvjeren da politički rukovoditelji pri donošenju važnih odluka za veterinarsku djelatnost neće donijeti ni jednu odluku bez da dobiju mišljenja Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane, Hrvatske veterinarske komore, terena, Veterinarskog fakulteta, Hrvatskog veterinarskog instituta i sl. U suprotnom, donositi odluke bez mišljenja struke na osnovu preporuka različitih savjetnika koji nisu veterinari nije potrebno govoriti kako takvi ljudi ne mogu dati profesionalan savjet. Uprava za veterinarstvo bila je ponos veterinarstva, garancija da postojimo, da smo potrebiti uz svakodnevno nastojanje

praćenja najnovijih postignuća i njihove primjene na terenu. Upravitelj Uprave za veterinarstvo bio je veterinar koji je s mnogobrojnim kolegama donosio odluke na dobrobit struke i hrvatskog naroda. Kada bi se ostvarile priče o njenu gašenju, odnosno da će se pripojiti Upravi za stočarstvo čiji će ravnatelj neupitno biti agronom, a kako stvari stoje nikada ne bi bio veterinar, gdje bismo mi onda bili? Nigdje! Zašto, zato što smo sve izgubili. U slučaju da su ovakve promjene moguće odgovorni za njih bit će njihovi predlagatelji i slabost naše struke da ih razuvjeri u toj namjeri. Ako bi to tako bilo za to je odgovorna politika Ministarstva koja ne poznaje veterinarsku djelatnost, njenu specifičnost, njene probleme, čiji savjetnici nekada nemaju pojma o veterinarskoj djelatnosti, ali su protiv nje. Kada bi ih čovjek upitao zašto su protiv veterinarstva, vjerojatno bi odgovor bio da ne znaju, da im je tako netko rekao (naredio). Drugi odgovorni smo mi koji smo slabi i ponašamo se kao da smo neuništivi i što se god dogodilo i kakve god promjene bile nama će biti isto. Neće biti isto i nemamo pravo štititi kako zbog svojih prethodnika koji su zbog struke gubili živote, dobivali otkaze i kazne i sl. tako i zbog generacija koje dolaze.

Druga priča je odlazak Inspekcije iz Uprave gdje će netko tko nije veterinar biti voditelj veterinarskim inspektorima kojima će naređivati i određivati kada, što i tko treba nešto napraviti. Ne znam dovodi li se u pitanju sljedivost, što će biti s manjim mjestima u kojima neće biti kontrolnog tijela, tko će njih nadgledati, kontrolirati i pregledavati određene poslove, ili je to jedna od mjera iseljavanja, ionako iseljenih mjesta. U Austrougarskoj su i manji gradovi imali veterinara, a sada se bojim neće tako biti, posebno kada su u pitanju inspeksijski poslovi. Uvijek sam mislio da sve u RH što se proizvede treba biti pregledano, odnosno da subjekt proizvodnje treba imati najjeftiniju, najekonomičniju i najefikasniju

profesionalnu uslugu. Bojim se da ovim potezom to neće biti. Ovdje nije potrebno navoditi kako brzina pravovaljanih odluka u stručnom i pravnom smislu može biti važan čimbenik u uspješnosti provođenja neke mjere. Mišljenja sam da samo veterinar može prosuditi što i kada nešto treba napraviti na životinjama i životinjskim proizvodima, kako se nešto pregledava, kontrolira i nadzire (inspekcija) i da ga u tim poslovima može nadgledati samo veterinar stručniji ili u najmanju ruku stručan kao i on.

Iako sam još uvijek uvjeren da su ovo samo priče i da Vas zamaram svojim pisanjem, ne treba smetnuti s uma da gdje gori tu i dimi pa sam iz predostrožnosti sve ovo i napisao duboko uvjeren da ni jedan ministar poljoprivrede pa makar on bio i neveterinar, neće sebi dopustiti da on baš bude taj koji će udariti zadnji čavao u lijes veterinarske djelatnosti i da neće u negativnom kontekstu nastojati ući u povijest kao razarač i pogrebnik jedne struke. Svaka država u EU ima Upravu za veterinarstvo, a po tim strahovima RH je ne bi imala. Zato bi se uz pisanja predsjednicima Vlade, Sabora i premijeru trebalo, ako se ovaj crni scenarij po struku ostvari, izvijestiti EU komisiju i boriti se u okviru zakonskih odredbi. Ako se ništa od ovog ne ostvari nama ostaje da kao legalisti poštujemo sve što je zakonski propisano i nada ako do promjena i dođe da će se jednoga dana sve vratiti kako je nekada bilo, uz napomenu da je ovo lako zamisliti. No dobro znamo da kad se nešto izgubi da se teško vraća. No, tko živi u nadi kažu da nikada ne gubi pa mi ne da ne vjerujemo da to neće biti tako, ne vjerujemo u priče ulice i kavane. U nadi da će se veterinarstvu dati veća pozornost u svakom pogledu, duboko se nadamo kako će krenuti ulične i kavanske priče o potrebitosti veće autonomije veterinarstva i vraćanja poslova koji su nekada imali, a koji su mu najblaže rečeno, oteți (transport, DDD, dezinfekcija i sl.).